

ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

Β' ΤΑΞΗ ΕΝΙΑΙΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ

5 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 2025

ΚΕΙΜΕΝΟ 1

Η σημασία του ελεύθερου χρόνου στη ζωή των παιδιών

Ο ελεύθερος χρόνος, ένα από τα βασικά και αναφαίρετα δικαιώματα των παιδιών και των εφήβων, είναι ο χρόνος κατά τη διάρκεια του οποίου, το παιδί και ο έφηβος, μπορεί να παίξει και να συμμετέχει ελεύθερα στην πολιτιστική και καλλιτεχνική ζωή. Σύμφωνα με το Άρθρο 31, είναι αξία ζωής και ανάγκη του κάθε παιδιού. Κατά τον ελεύθερο χρόνο τα παιδιά έρχονται σε επαφή με το συναίσθημά τους, αποκτούν και εξελίσσουν δεξιότητες, καλλιεργούν τη δημιουργικότητά τους. Μέσα από τον ελεύθερο χρόνο το παιδί έχει τη δυνατότητα να αναπτυχθεί βιολογικά, γνωστικά και κυρίως ψυχοκοινωνικά.

Ας δούμε όμως τί ορίζουμε ως ελεύθερο χρόνο. Πρόκειται για τον χρόνο που αξιοποιούμε όπως εμείς επιθυμούμε. Δεν υπάρχει μια γενικώς αποδεκτή έννοια του ελεύθερου χρόνου. **Ωστόσο**, το κοινώς αποδεκτό νόημα της έννοιας αυτής είναι ότι πρόκειται για το ελεύθερο χρονικό διάστημα που απομένει στο άτομο και αφήνεται στην ελεύθερη διάθεσή του να το αξιοποιήσει και να το απολαύσει. Πρόκειται για τον ελεύθερο, με την έννοια του αδόμητου χρόνου τον οποίο μπορεί να αξιοποιεί χωρίς να εκτελεί επιβεβλημένες δραστηριότητες.

Αναφορικά στα παιδιά, ελεύθερος χρόνος θεωρείται ο χρόνος που δεν βρίσκονται στο σχολείο, δεν ασχολούνται με τη μελέτη ή με τις δραστηριότητες που τους ανατίθενται από το σχολικό ή άλλο πλαίσιο. Οι δραστηριότητες στις οποίες τα παιδιά αφιερώνουν χρόνο είναι πολλές και διαφορετικές. Συνήθως αφορούν στην ενασχόληση με την αθλητισμό, τα καλλιτεχνικά, τη μουσική π.χ. εκμάθηση κάποιου μουσικού οργάνου, ηλεκτρονικό υπολογιστή, τηλεόραση, ανάγνωση εξωσχολικών εντύπων, καθώς και τη συμμετοχή τους σε δομημένες ομάδες δημιουργικής απασχόλησης με συγκεκριμένο στόχο.

Τα τελευταία έτη, υπάρχει η τάση τόσο στον ελλαδικό χώρο όσο και διεθνώς, παιδιά και έφηβοι να ασχολούνται με πολλές και διαφορετικές εξωσχολικές δραστηριότητες, όπως αυτές που αναφέρθηκαν παραπάνω. Ο ελεύθερος χρόνος που απολαμβάνουν με ξεκούραση και διασκέδαση έχει ελαχιστοποιηθεί σημαντικά. **Φυσικά**, το ευρύτερο κοινωνικοπολιτισμικό πλαίσιο της οικογένειας επηρεάζει το πώς οι ίδιοι οι γονείς αντιλαμβάνονται την έννοια του ελεύθερου χρόνου και πώς τελικά συμβάλλουν στη διαμόρφωση ενός καθημερινού πλάνου.

Είναι γεγονός ότι οι περισσότεροι γονείς συχνά αντιλαμβάνονται τον ελεύθερο χρόνο ως ευκαιρία να ασχοληθεί το παιδί με περισσότερες δραστηριότητες. Φαίνεται όμως ότι αυτές οι δομημένες δραστηριότητες **ή** και η λανθασμένη αξιοποίηση με άλλες, όπως η υπεραπασχόληση με τους Η/Υ ή η έκθεση στην οθόνη τηλεόρασης και κινητού, καταλαμβάνουν τεράστιο χρόνο στη ζωή του παιδιού, συγκριτικά με εκείνον του ουσιαστικά ελεύθερου, με άλλα λόγια του αδόμητου χρόνου, τον οποίο μπορούν να αξιοποιήσουν κατά βούληση.

Ας δούμε παρακάτω, τις επιπτώσεις που συχνά προκύπτουν από την έλλειψη ουσιαστικού ελεύθερου χρόνου του παιδιού.

Ένα παιδί χωρίς πραγματικά ελεύθερο χρόνο τείνει να χάνει την ανεξαρτητοποίηση του. Αυτό συμβαίνει, διότι μέρος της διαδικασίας αυτής είναι ακριβώς το να επιλέγει και να αποφασίζει το ίδιο για το πώς θα περνά τον ελεύθερο χρόνο του και με τι θα ήθελε να ασχοληθεί.

Επιπροσθέτως, το παιδί εκπαιδεύεται σε μια διαδικασία στην οποία σχεδόν πάντοτε οι άλλοι λαμβάνουν τις αποφάσεις για εκείνο με αποτέλεσμα να εγκαταλείπει σταδιακά, να δυσκολεύεται να πάρει μια απόφαση καθώς και να αξιολογεί κάθε φορά τι θα ήθελε πραγματικά. Παράλληλα, η όλη αυτή αντιμετώπιση μπορεί να επηρεάσει αρνητικά τα επίπεδα ανεξαρτητοποίησης και αυτοεκτίμησης του παιδιού.

Η υπερβολική ενασχόληση και το απόλυτα οργανωμένο πρόγραμμα εξωσχολικών δραστηριοτήτων σε καθημερινή βάση, μπορεί να επιφέρει σωματική κόπωση και αίσθημα κούρασης, με το παιδί να φαίνεται πιο απρόθυμο απ' ό,τι συνήθως και χωρίς διάθεση να ακολουθήσει το πρόγραμμά του. Επιπροσθέτως, υπάρχει ο κίνδυνος να χάσει το ενδιαφέρον του για το παιχνίδι.

Ακόμη, τα παιδιά έχουν ανάγκη για επαρκείς σχέσεις με τα πρόσωπα φροντίδας τους. Η πίεση που αισθάνεται το παιδί από τη μη ύπαρξη κοινού ποιοτικού χρόνου με τους γονείς και την οικογένεια του, συχνά μπορεί να προκαλέσει ένταση, αρνητικά συναισθήματα και συμπεριφορές τις οποίες δυσκολεύεται να διαχειριστεί, επηρεάζοντας με αυτό τον τρόπο το ίδιο σε συναισθηματικό επίπεδο, καθώς και το κλίμα της οικογένειας στην οποία ζει και μεγαλώνει. **Συνεπώς**, κατανοούμε ότι ο πραγματικά ελεύθερος χρόνος κρίνεται ζωτικής σημασίας.

Παναγιώτα Κοπίτα, Κοινωνική Λειτουργός, MSc

Συντονίστρια Κέντρου Επαγγελματικής και Οικογενειακής Υποστήριξης, Παιδικά Χωριά SOS

ΚΕΙΜΕΝΟ 2

Για το ηλιακό ρολόι της Κατρίνα

Οι ώρες πετούν,
τα λουλούδια ξεψυχούν·
νέες μέρες,
νέες ιδέες·
περνούν!
Η αγάπη μένει.

Ο χρόνος είναι

πολύ αργός γι' αυτούς που περιμένουν,
πολύ γρήγορος γι' αυτούς που φοβούνται,
πολύ μακρύς γι' αυτούς που θρηνούν,
πολύ σύντομος γι' αυτούς που ευτυχούν,
μα γι' αυτούς που αγαπούν,
χρόνος δεν υπάρχει.

Χένρυ Βαν Ντάικ, «Μουσική και άλλα ποιήματα», (1904)

ΘΕΜΑΤΑ

A1. Σε 70-80 λέξεις, βασιζόμενοι στο Κείμενο 1, να καταγράψετε τις επιπτώσεις που παρουσιάζονται σε ένα παιδί εξαιτίας της έλλειψης ελεύθερου χρόνου.

ΜΟΝΑΔΕΣ 20

B1. Να επιβεβαιώσετε ή να διαψεύσετε τις παρακάτω περιόδους που αναφέρονται στο Κείμενο 1 σημειώνοντας τη λέξη «Σωστό» ή «Λάθος» δίπλα σε κάθε περίοδο. (Δεν χρειάζεται να παραπέμψετε σε χωρία του κειμένου).

A) Ο ελεύθερος χρόνος των παιδιών και των εφήβων είναι νομικά κατοχυρωμένος.

B) Ο ελεύθερος χρόνος των παιδιών που σχετίζεται με αδόμητες δραστηριότητες είναι πολύ περισσότερος από εκείνον που σχετίζεται με δομημένες δραστηριότητες.

Γ) Τόσο οι δομημένες όσο και οι αδόμητες δραστηριότητες ενός παιδιού αφορούν τον ελεύθερό του χρόνο.

Δ) Η αυξημένη αυτοεκτίμηση του παιδιού σχετίζεται με τη διασφάλιση επαρκούς ελεύθερου χρόνου.

Ε) Τα παιδιά συγκρούονται με τους γονείς τους, επειδή τα ωθούν σε πολλές δραστηριότητες.

ΜΟΝΑΔΕΣ 10

B2. Να εξηγήσετε τι δηλώνουν οι τονισμένες λέξεις του Κειμένου 1 (μονάδες 5), κάνοντας αναφορά στα νοήματα που αυτές συνδέουν στην κάθε περίπτωση. (μονάδες 5)

Ας (2^η παράγραφος)

Ωστόσο (2^η παράγραφος)

Φυσικά (4^η παράγραφος)

ή (5^η παράγραφος)

Συνεπώς (10^η παράγραφος)

ΜΟΝΑΔΕΣ 10

B3.

α) Με ποιον τρόπο οργανώνει η συντάκτρια το λόγο της στη δεύτερη και στην τρίτη παράγραφο του Κειμένου 1; (Μονάδες 4)

β) Ποια πρόθεση εξυπηρετεί με κάθε της επιλογή; (Μονάδες 6)

ΜΟΝΑΔΕΣ 10

B4. Με τις παρακάτω λέξεις/ονοματικά σύνολα του Κειμένου 1 να δημιουργήσετε από μία φράση, φροντίζοντας να αναδεικνύεται το νόημα της κάθε λέξης (το μέρος του λόγου στο οποίο ανήκουν οι λέξεις/ονοματικά σύνολα να παραμείνει το ίδιο):

αποδεκτό, επιβεβλημένες, συμβάλλουν, επαρκείς, ζωτικής σημασίας

ΜΟΝΑΔΕΣ 5

Γ. Ποια αντίληψη για το χρόνο εκφράζεται στο Κείμενο 2; Να απαντήσετε τεκμηριώνοντας το λόγο σας με σχετικές παραπομπές. Για εσάς, πότε ο χρόνος κυλά αργά και πότε γρήγορα; (περ. 150-200 λέξεις)

ΜΟΝΑΔΕΣ 15

Δ. Στη σχολική σας εφημερίδα πρόκειται να δημοσιευθεί ένα αφιέρωμα με θέμα «Νέοι και ελεύθερος χρόνος». Εσείς συμμετέχετε στο αφιέρωμα αυτό γράφοντας ένα άρθρο 350-400 λέξεων σχετικά με τους λόγους εκείνους που καθιστούν τον ελεύθερο χρόνο ιδιαίτερος σημαντικό για τους νέους, προτείνοντας παράλληλα δημιουργικούς τρόπους αξιοποίησής του. (Μπορείτε να αξιοποιήσετε δημιουργικά το περιεχόμενο των Κειμένων 1 και 2).

ΜΟΝΑΔΕΣ 30

Καλή σας απόδοση!

Τα θέματα επιμελήθηκε η καθηγήτρια:

Διαμάντη Όλγα